

Т. Г. Васильців,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи
та страхового бізнесу, Львівський торговельно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2889-6924>

М. В. Куницька-Іляш,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства, інновацій та дорадництва
в АПК імені І.В. Поповича, Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2559-1065>

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.19-20.5

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПРІОРИТЕТНИХ ГАЛУЗЕЙ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

T. Vasylytsiv,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance,
Economic Security, Banking and Insurance Business, Lviv University of Trade and Economics

M. Kunytska-Iliash,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics
of Enterprise Innovations and Advisory in Agriculture named after Ivan Popovych,
Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv

IDENTIFICATION OF PRIORITY INDUSTRIES OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

Обґрунтовано актуальність ідентифікації пріоритетних (стратегічних) видів економічної діяльності та галузей національної економіки з позиції її розвитку та посилення конкурентоспроможності. Зроблено висновок, що за сучасної ситуації війни в Україні пріоритетні види економічної діяльності слід вишукувати у трикутнику обмежень і перспектив: (1) повномасштабна війна і її наслідки для економіки, однак водночас, роль і внесок економіки у перемогу та збереження країни в умовах війни; (2) орієнтири та постулати забезпечення національної безпеки України; (3) ухвалені системно-стратегічні рішення відносно курсу та траєкторії розвитку національної економіки. Здійснено аналіз існуючих в Україні практик визначення пріоритетних галузей національної економіки у провідних стратегіях та програмах соціально-економічного розвитку і економічної безпеки держави. Показано, що всі три напрями, за якими формуються пріоритетні види економічної діяльності, — безпека, потенціал і конкурентоспроможність не ізольовані один від другого. Встановлено, що в умовах війни має бути чітке бачення видів економічної діяльності, які забезпечать українській економіці високу конкурентоспроможність на зовнішніх і внутрішньому ринках, напрямів, строків і засобів їх активізації і поступу, реалізації потенціалу. Визначено склад пріоритетних видів економічної діяльності в Україні, які потребують ключової підтримки.

The purpose of the study is to justify and test the methodology of identification of priority branches of development of the national economy of Ukraine at the current stage. The relevance of identifying priority (strategic) types of economic activity and branches of the national economy from the point

of view of its development and strengthening of competitiveness is substantiated. It was concluded that in the current situation of the war in Ukraine, priority types of economic activity should be sought in the triangle of limitations and prospects: (1) full-scale war and its consequences for the economy, but at the same time, the role and contribution of the economy to the victory and preservation of the country in war conditions; (2) guidelines and postulates for ensuring the national security of Ukraine; (3) adopted systemic and strategic decisions regarding the course and trajectory of the development of the national economy. The analysis of the existing practices in Ukraine for determining the priority sectors of the national economy in the leading strategies and programs of socio-economic development and economic security of the state was carried out. It is shown that all three directions, which form the priority types of economic activity — security, potential and competitiveness are not isolated from each other. It was established that in the conditions of war there should be a clear vision of the types of economic activity that will ensure the Ukrainian economy high competitiveness on foreign and domestic markets, directions, terms and means of their activation and progress, realization of potential. The composition of priority types of economic activity in Ukraine, which require key support, has been determined. It has been established that, from the point of view of defense, the priority areas are the military-industrial complex and defense industry, the production of clothing, food products, machinery and equipment, oil refining products, metallurgical production, the logistics and transport industry, health care and the provision of social assistance, education, social services system.

Ключові слова: пріоритетні галузі, ідентифікація, економічна безпека держави, розвиток в умовах війни, конкурентоспроможність національної економіки, види економічної діяльності.

Key words: priority industries, identification, economic security of the state, development in conditions of war, competitiveness of the national economy, types of economic activity.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ідентифікація пріоритетних галузей національного господарства є першочерговим та невід'ємним завданням на шляху реалізації державної політики забезпечення сталого довгострокового і збалансованого розвитку економіки, реалізації ресурсного потенціалу країни. Як вже зазначалося, склад пріоритетних галузей на тому, чи іншому етапі розвитку національної економіки, в залежності від стратегічних орієнтирів досягнення економічних інтересів країни, відповідно до екзистенційних трендів еволюції світового (регіонального) господарства, закономірно, змінний. І це навіть позитивно в сенсі шансів, які з'являються у молодих економік, які розвиваються та/чи докорінно змінюють систему державного устрою, тип і форму економічних відносин, функціонування національної економіки на загал. Зміни в пріоритетах структурно-галузевого розвитку також дозволяють модернізувати саму систему національного господарства країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Загальні підходи до ідентифікації складу стратегічних та/чи пріоритетних видів економічної діяльності розроблені у дослідженнях Я. Березівського [2, с. 31—35], Т. Штець [3, с. 26—31], Т. Васильціва [5, с. 56—63] та інших дослідників. З іншого боку, у профільній економічній літературі можна віднайти багато досліджень, де вже не з макро-, а з мікро- рівня обґрунтовуються висновки, що ті, чи інші види економічної діяльності (зокрема ІКТ, переробна промисловість, АПК, туризм і т. п.)

є стратегічними та/чи пріоритетними для сталого поступу і зміцнення конкурентоспроможності національного господарства України. Це праці Р. Лупака [1, с. 161—172], Т. Зубка [6, с. 81—88], Я. Березівського [7, с. 34—41] та інших науковців. З позиції гарантування фінансової та інвестиційної безпеки визначають склад пріоритетних видів економічної діяльності та галузей національної економіки П. Куцик та А. Процикевич [4, с. 64—76], М. Куницька-Іляш [8, с. 147—152] та інші дослідники. Однак, сучасне макроекономічне середовище України вельми динамічне, що обумовлено перебігом війни та її впливом на стан, потенціал, можливість і динаміку розвитку національної економіки. При тому, слід не забувати й про підтримку й стратегічних з позиції конкурентоспроможності економіки галузей навіть в умовах обмежених ресурсних можливостей.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування та апробація методички ідентифікації пріоритетних галузей розвитку національної економіки України на сучасному етапі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відносно нинішньої України, то ухвалення рішення в частині пріоритетних видів економічної діяльності перебуває у трикутнику обмежень і перспектив: (1) повномасштабна війна і її наслідки для економіки, однак водночас, роль і внесок економіки у перемогу та збереження країни в умовах війни; (2) орієнтири та постулати забезпечення національної безпеки України; (3) ухвалені

системно-стратегічні рішення відносно курсу та траєкторії розвитку національної економіки.

При тому, очевидно, що враховується й ресурсно-економічний потенціал, який має країна, та який потрібно максимально раціонально та ефективно використати за існуючих ресурсних та інших внутрішніх і зовнішніх обмежень.

Позитивно, що в умовах повномасштабної війни Кабінет Міністрів України створив Національну раду з питань відновлення України від наслідків війни, яка напрацювала План відновлення України. Окрему робочу групу в межах цього проєкту було відведено напрацюванню документа "Відновлення та розвиток економіки". Фактично, цей документ слугує найбільш актуальною на нині програмою, планом заходів зі збалансування та розвитку національної економіки України, причому вже як під час війни, так і на етапі повоєнного відновлення країни.

Можна дискутувати відносно часових рамок, визначених для досягнення поетапних цілей економічного розвитку нашої країни — документ містить цілі та завдання для трьох домінуючих етапів: (1) "Економіка воєнного часу: Все для перемоги!" (червень — грудень 2022 р.); (2) "Відновлення, перезапуск економіки та інститутів" (2023—2025 рр.); (3) "Структурна модернізація та повноцінна інтеграція до ЄС" (2026—2032 рр.). Однак, на загал, послідовність очікуваних змін виглядає логічною. Спершу перехід на економіку воєнного часу і використання економічного потенціалу задля перемоги; надалі — повноцінний запуск економіки й інститутів; на завершення — подальші структурні зміни та інституційні трансформації. Це має логіку.

Проте, в документі достатньо мало акцентується на пріоритетних секторах / видах економічної діяльності / галузях як в цілому, так і на конкретному з етапів відновлення національного господарства. До прикладу, з-поміж ключових реформ всієї програми згадується лише про переробну промисловість та сектор МСП. Навіть у завданні 2.6 "Здійснити перегляд рівня концентрації ринків у ключових галузях економіки з урахуванням фактичної структури контролю" не зазначається про жодну з таких галузей, а всі завдання стосуються виключно орієнтації на деконцентрацію національного господарства і її внутрішнього ринку. При тому, серед очікуваних результатів етапу 3 Плану згадується про входження у топ-10 світових експортерів металу, агропродукції та ІТ-послуг.

Відтак, у підсумку аналізування ключового на нині стратегічного планового документа розвитку вітчизняної економіки в умовах війни і після неї можна виокремити лише такі пріоритетні види економічної діяльності (галузі), як переробна промисловість, металургія, АПК та ІТ-сектор, що достатньо вузько і стратегічно не орієнтовано. Те, що в Плані відновлення достатньо обмежена увага приділена пріоритетизації структурно-галузевому розвитку є його недоліком, що потребує усунення, адже, по-перше, розпорошує і увагу, і засоби підтримки, не фокусує їх над точками зростання; по-друге, програма за такого підходу не орієнтується на конкурентоспроможність національного господарства, причому в стратегічній перспективі; по-третє, документ не визначає бачення структури економіки в середньо- і довгостроковій перспективах.

Більше того, існує чітка специфіка генеральних завдань на відповідному етапі. Саме тому цілком логічно аби вона простежувалася й у ідентифікації пріоритетних видів економічної діяльності на кожному з них. До прикладу, на першому етапі, коли стоїть завдання збереження підприємств і відновлення їх діяльності, цілком доречно виявити втрати, головню в сировинно-ресурсному забезпеченні та ланцюжках створення доданої вартості, яких вже зазнала Україна від руйнувань і втрати підприємств на тимчасово непідконтрольних територіях. Це дозволить виявити пріоритетні (з позиції відновлення в тилу) галузі добувної і переробної промисловості, енергетики, транспорту.

На першому етапі, коли так і не відбувся повноцінний перехід економіки на воєнні рейки, архі важливо реформувати воєнно-промисловий комплекс та оборонну промисловість України, забезпечити виробництво озброєння, для якого існує відповідний потенціал та якого в найбільшій мірі потребує українська армія згідно вже отриманого досвіду та подальшого перебігу воєнних дій.

Актуальним на першому етапі відновлення країни є також логістично-транспортний та дистрибуційно-торговельний сектори національної економіки, особливо орієнтовані на експорт вітчизняної продукції передусім АПК, але й інших галузей промисловості. На разі Україна втратила частину власної морської торговельної інфраструктури, а до іншої не має належного доступу, не працює авіатранспортна галузь, існують значні обмеження й у вантажних перевезеннях залізничним транспортом. Усе це та інше вимагає диверсифікації джерел і засобів експорту вітчизняної продукції, її просування на зовнішні ринки збуту.

На етапі відновлення та перезапуску національної економіки, коли йдеться про відбудову зруйнованих і пошкоджених об'єктів, створення нових виробничих потужностей і т. п., пріоритетним видом економічної діяльності, вочевидь, є будівництво та галузі, що з ним пов'язані, — виробництво будівельних матеріалів, виробництво будівельних конструкцій та деталей, техніко-технологічне забезпечення будівництва, науково-дослідні та проектно-пошукові роботи в цій галузі.

На цьому етапі, оскільки мова йде не просто про відбудову виробничих потужностей, а реалізацію такого завдання на засадах інноваційно-технологічної конкурентоспроможності, важливо сфокусуватися на видах економічної діяльності (галузях), розвитку яких відповідає політиці неоіндустріалізації з конкурентними технологічними і продуктовими інноваціями, R&D, людським та соціальним капіталом. За простого відновлення ми знову отримаємо неконкурентоспроможну економіку з нераціональною галузевою структурою.

Причому це є завдання мінімум, тоді, як максимум — створення необхідних передумов та забезпечення становлення і розвитку в Україні галузей т. зв. VI технологічного укладу, ключовими чинниками якого слугують нано- і клітинні технології, а в основі — наноелектроніка, молекулярна і нанофотоніка, наноматеріали та наноструктуровані покриття, наносистемна техніка, біотехнології, нанобіотехнології, інформаційні технології, когнітивні науки, соціогуманітарні технології, конвергенція нано-, біо-, інфо- і когнітивних технологій. Логіч-

но, коли такі пріоритети будуть визначені вже на другому етапі повоєнного відновлення або, принаймні, на третьому, на якому, власне, йдеться про структурну модернізацію національного господарства України. Якщо мова йде про орієнтири виходу на країни — лідери за ефективним використанням інтелектуально-кадрового потенціалу, ІКТ, прогресивними технологічними інноваціями, то іншої альтернативи немає.

Таким чином, збереження і розвиток національної економіки України в умовах війни та повоєнного відновлення об'єктивно має свою специфіку, яка й визначає пріоритетні сфери, види економічної діяльності, галузі, в які в найбільшій та водночас повноцінній мірі має спрямовуватися державна і суспільна підтримка. Разом із тим потрібно не забувати, що навіть під час критично складної для економіки й суспільства ситуації, обумовленої повномасштабною збройною агресією РФ проти України, держава має реалізувати свої функції та завдання, зокрема пов'язані з гарантуванням національної безпеки і її складових, у т. ч. економічної. Ба більше, ключовим завданням забезпечення економічної безпеки України є реалізація її економічних інтересів, якими класично слугують: забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, досягнення гідного місця в системі міжнародного поділу праці, реалізація економіко-ресурсного потенціалу національного господарства, гарантування збалансованого просторово-темпорального розвитку та високого рівня якості життя.

У кейсі України, зокрема в інституційно-правовій площині, національні інтереси визначено в Законі України "Про національну безпеку України" (2018 р.), а також в Стратегії національної безпеки України (2020 р.) та Стратегії забезпечення державної безпеки (2022 р.); економічні інтереси прописано у Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (2021 р.).

Так, в Законі України "Про національну безпеку України" встановлено такі фундаментальні національні інтереси: "державний суверенітет і територіальна цілісність, демократичний конституційний лад, недопущення втручання у внутрішні справи країни; сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення; інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами".

В Указі Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 р. "Про Стратегію національної безпеки України" пріоритетами національних інтересів країни та забезпечення національної безпеки визначені: "відстоювання незалежності і державного суверенітету; відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України; суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу; захист прав, свобод і законних інтересів громадян; європейська і євроатлантична інтеграція України". Разом із тим, вказується, що реалізація цих пріоритетів забезпечується за напрямками, з-поміж яких "...сталій розвиток національної економіки та її інтеграція в європейський еко-

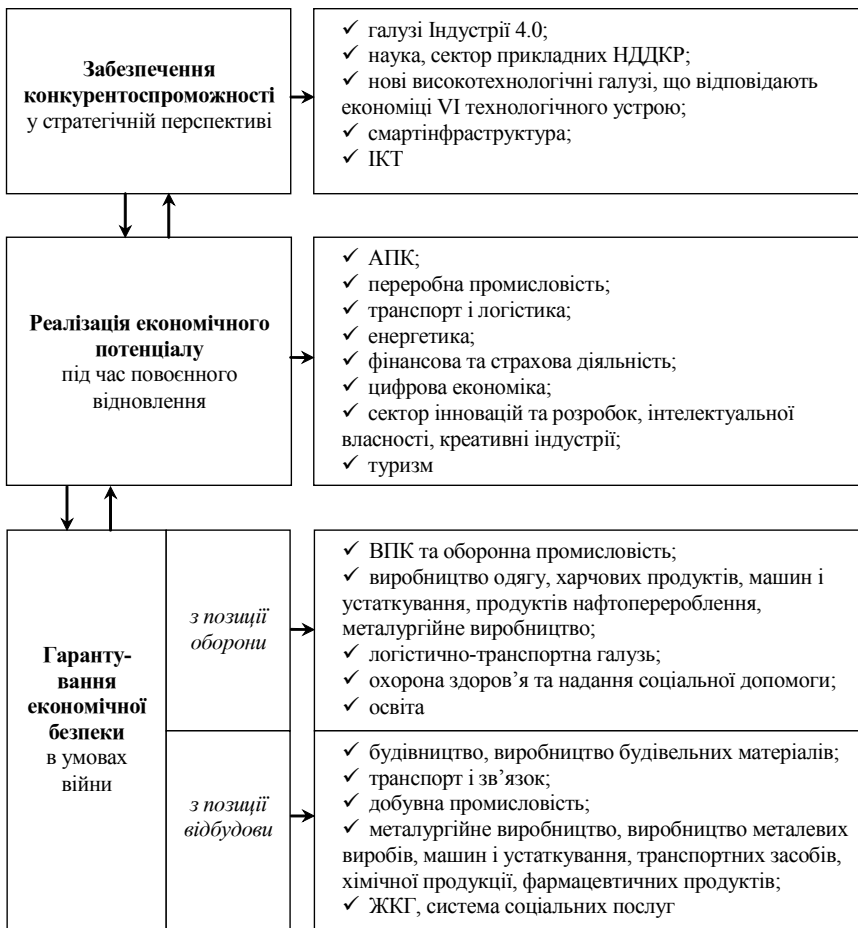
номічний простір; розвиток людського капіталу України, зокрема через модернізацію освіти і науки, охорони здоров'я, культури, сфери соціального захисту ...".

Відтак, можна констатувати, що положення документів стратегічного планування гарантування національної безпеки України лише утверджують важливість ефективного функціонування економіки задля вирішення проблем, подолання викликів і загроз важливим складовим і параметрам безпеки, базують основоположні умови досягнення сталого економічного зростання, як от — демонополізація, ринкова конкуренція, захист права приватної власності, дерегуляція, інвестиційна привабливість, стійкість фінансової системи і т. п.

Однак, до позитивного можемо віднести, по-перше, утвердження розуміння невідворотності збереження і розвитку людського капіталу (а краще — потенціалу) України притому засобами розвитку галузей соціальної системи — освіти, науки, охорони здоров'я і т. д.; по-друге, врахування поміж основних напрямів державної політики з реалізації національних інтересів таких аспектів, як інноваційно-технологічний розвиток та впровадження передових технологій у промисловості, енергетиці, машинобудуванні, сільському господарстві, будівництві, ІКТ, розвиток паливно-енергетичного комплексу, авіаційної та космічної галузей, модернізація транспортної інфраструктури (Стратегія національної безпеки України). З останнього, фактично, маємо на тязь на пріоритети галузевої спеціалізації країни.

Подальше уточнення державницької позиції в частині ідентифікації пріоритетних (з огляду на гарантування економічної безпеки України) видів економічної діяльності (галузей) знаходимо в Указі Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року "Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року", де національними економічними інтересами України визначені: "створення стійкої, конкурентоспроможної, соціально відповідальної ринкової економіки...; досягнення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року...; зайняття Україною у світовому розподілі праці та міжнародних економічних відносинах місця, яке відповідає її природним, трудовим та інтелектуальним ресурсам, економічному та геополітичному потенціалу; забезпечення гарантованого захисту національної економіки в умовах виникнення або посилення внутрішніх та зовнішніх загроз". Вочевидь, доводиться констатувати достатньо високий рівень загальності і не конкретності системи економічних інтересів країни, а, відтак, про їх не виступ в якості стратегічного бачення пріоритетних галузей.

Позаяк, поміж положень цього стратегічного планового документа все ж відстежуються окремі аспекти, які проливають світло на пріоритетність в галузевій спеціалізації національної економіки України з позиції її економічної безпеки. До прикладу, серед завдань у царині гарантування виробничої безпеки знаходиться зміцнення конкурентоспроможності промисловості засобами прискореного розвитку Індустрії 4.0 та відновлення потенціалу її високотехнологічних галузей (виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування); в системі індикаторів економічної безпеки України є такі, як частка доданої вартості під-

Рис. 1. Система пріоритетних видів економічної діяльності та галузей у контексті забезпечення економічної безпеки та конкурентоспроможності економіки України

Джерело: авторська розробка.

приємств, які належать до високотехнологічного сектору переробної промисловості (виробництво фармацевтичних продуктів і препаратів, комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування) та до середньотехнологічного сектору переробної промисловості (виробництво хімічної продукції, електричного устаткування, машин та устаткування, автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів, інших транспортних засобів). Можна припустити, що згідно бачення РНБО України саме ці галузі або мають високий потенціал розвитку, або формують ядро конкурентоспроможності економіки країни, або мають високі перспективи у подальшому.

Отже, Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 р. фактично є єдиним чинним документом стратегічного планування у цій сфері, який, при цьому, не надто уточнює галузеві пріоритети безпеки і розвитку економіки країни. Більше того, так і не розробленим, не прийнятим і відсутнім на нині є план (програма) заходів з реалізації цієї Стратегії, а, відтак, досягнення її цільових орієнтирів як кількісних, так і якісних. Негативним є й факт того, що в Україні відсутні стратегії та/чи програми забезпечення економічної безпеки пріоритетних галузевих комплексів (оборонно-промисловий, паливно-енергетичний, машинобудівний, аерокосмічний, агропромисловий та ін.), а також стратегічно важ-

ливих видів економічної діяльності; немає безпекових економічних планових документів і на регіональному та місцевому рівнях.

Результати узагальнення стратегічних планових документів безпеки та розвитку економіки України дають підстави визначити конфігурацію інституціалізованих на нині та склад пріоритетних галузей, однак одночасно слугують методико-прикладним базисом формування повноцінної системи пріоритетних видів економічної діяльності в контексті стратегічних імперативів безпеки та конкурентоспроможності національної економіки України в умовах війни і повоєнного відновлення (рис. 1).

Склад пріоритетних галузей національної економіки не може бути константою. Він змінюється в залежності від внутрішньої та зовнішньої ситуації, ресурсних можливостей країни, визначених стратегічних альтернатив зростання і соціально-економічного розвитку. Економіка України на нині перебуває в умовах воєнних дій, відтак, першочерговим є завдання її збереження, включно з ресурсним потенціалом, стратегічними підприємствами, об'єктами критичної інфраструктури, виробничо-господарськими зв'язками, ринками збуту продукції (послуг), стійкістю

національної грошової одиниці і т. п. Питання гарантування економічної безпеки України на цьому етапі пріоритетне як з позиції оборони країни, так і з позиції її відбудови.

Відповідно, в пріоритеті є ВПК та оборонна промисловість, які мають працювати в повній мірі, а також нарощувати свої виробничі потужності для виробництва зброї і продукції військового призначення, необхідної для задоволення потреб української армії. Україна все ще входить в 15 країн лідерів з продажу зброї, але таке лідерство тримається на продажі систем озброєння, які були створені ще за часів СРСР, а в Україні тільки модернізувались: двигуни для авіаційної та морської техніки, бронетехніка, комплектуючі. Стратегія розвитку вітчизняного ОПК має базуватися на інтеграції та співпраці з більш розвиненими економіками, що спеціалізуються на виробництві та експорті зброї. Перспективним тут є інструмент створення державного фонду розвитку оборонних технологій та зброї в цілях акумулювання фінансового ресурсу для придбання ліцензій на окремі найбільш важливі для українського війська технології і види озброєння з їх подальшим удосконаленням. Таким шляхом пішли Туреччина, Південна Корея, Китай, Польща та інші країни. Вже зараз найбільш актуальними та перспективними можна визначити виробництво: автоматичних гармат з телескопічними боєприпасами, засобів зв'язку військового призначення, сучас-

них систем управління вогнем для бронетехніки, систем ствольної артилерії, а також дефіцитних видів боєприпасів.

З позиції посилення обороноздатності країни важливо розвинути (а подекуди й налагодити) виробництво широкого асортименту продукції (від одягу, харчових продуктів та паливно-мастильних матеріалів до машин і устаткування), яка потрібна українській армії, а також підтримувати та модернізувати логістично-транспортну галузь.

Війна завдає негативних наслідків для населення, що потребує посилення резилентності системи охорони здоров'я та надання широкого спектру послуг соціальної допомоги, особливо для внутрішньо переміщених осіб, біженців і т. п. З іншого боку, зростає попит на фахівців — безпосередньо військових професій, медичної сфери, соціальних служб, будівельників, водіїв тощо.

Якщо вести мову про забезпечення економічної безпеки України з позиції відбудови, то в пріоритеті види економічної діяльності та галузі, що безпосередньо дотичні до добування сировини і виробництва будівельних матеріалів, будівництва, транспорту та зв'язку, а також металургійного виробництва, виробництва машин і устаткування передусім для будівельної і транспортної галузей. При тому має також якісно і ефективно функціонувати система житлово-комунального господарства та надання соціальних послуг.

На стадії повоєнного відновлення уряду України слід зосередитися навколо підтримки і максимального сприяння розвитку та реалізації потенціалу так званих базисних на нині видів економічної діяльності, у яких функціонують великі підприємства, які вже мають накопичений позитивний досвід зростання, ефективного функціонування на внутрішньому ринку та нарощення експорту продукції на світовий ринок. Йдеться головним чином про АПК і переробну промисловість. Однак, ще далеко не реалізовано славнозвісний транспортно-транзитний потенціал нашої держави, а це пов'язано з реалізацією великих інфраструктурних проєктів на транспорті та в системі логістики.

Зростаюча економіка об'єктивно потребуватиме фінансів та інвестицій, доступних енергетичних ресурсів, технологічних інновацій, результатів інтелектуальної творчої діяльності, цифровізації бізнес-процесів, що виводить пов'язані з цими аспектами види економічної діяльності на провідні позиції.

Окремо потрібно вказати на вітчизняний туристичний сектор з величезним потенціалом розвитку і достатньо високою ємністю у потенційному ВВП країни. Туристична привабливість після повоєнної відбудови України ще більше зростає і ця галузь має всі перспективи взяти участь в активізації ділової активності в країні.

Потрібно вказати, що всі три напрями, за якими формуються пріоритетні види економічної діяльності, — безпека, потенціал і конкурентоспроможність не ізольовані один від другого і концентрація ресурсу, наприклад на ВПК, не заперечує реалізації інших інструментів з підтримки розвитку, до прикладу, вітчизняного АПК і т. п. Аналогічно й відносно конкурентоспроможності національної економіки. Зрозуміло, що в умовах війни не до інвестицій (особливо прямих іноземних) та якнайшир-

шого впровадження галузей VI технологічного устрою. Проте, має бути чітке бачення видів економічної діяльності, які забезпечать українській економіці високу конкурентоспроможність на зовнішніх і внутрішньому ринках, напрямів, строків і засобів їх активізації і поступу, реалізації потенціалу.

Відтак, стратегічні перспективи конкурентоспроможної економіки України потрібно тісно пов'язувати з неоіндустріалізацією та розвитком галузей Індустрії 4.0, VI технологічного устрою, в основі яких результати наукових досліджень та розвитку сектора НДДКР. При тому, як показує найбільш прогресивний світовий досвід, максимальній ефективності економіки, соціальної сфери та суспільства на загал сприяє становлення і розвиток смартінфраструктури як інтегрованого поєднання фізичної інфраструктури та сенсорної системи моніторингу (з функціями управління та зв'язку) зі застосуванням мережі датчиків, вбудованих в об'єкти — дороги, автомобілі, лічильники, побутові прилади, медичні імплантати людини тощо,

підключених до цифрових мереж (IoT) для генерування даних в надвеликих обсягах (Big Data), мережі цифрових комунікацій, що забезпечують потоки даних у режимі реального часу, інфраструктури високої ємності ("хмара"), здатної підтримувати та забезпечувати сховище для взаємозв'язку даних, програм, речей і людей. Зрозуміло, що якнайширше поширення смартінфраструктури вітчизняних міст і територій неможливе без повноцінної реалізації потенціалу вітчизняного сектора ІКТ.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Забезпечити вищу ефективність державної структурної політики України дозволить застосування методичного підходу, який передбачає ідентифікацію пріоритетних видів економічної діяльності у відповідності до виконання завдань за векторами: (1) гарантування економічної безпеки України в умовах війни; (2) реалізація економічного потенціалу під час повоєнного відновлення; (3) забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у стратегічній перспективі. Такий підхід дає розуміння етапності і цільових орієнтирів державної структурно-галузевої політики, а, відтак, сукупності галузей, які на відповідному етапі перетворень є провідними і в які слід спрямовувати максимальні зусилля з регулювання і підтримки.

Зокрема, на етапі війни імперативом є безпека. З позиції оборони пріоритетними є галузі ВПК та оборонної промисловості, виробництва одягу, харчових продуктів, машин і устаткування, продуктів нафтоперероблення, металургійного виробництва, логістично-транспортної галузі, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, освіти. З позиції відбудови — будівництва, виробництва будівельних матеріалів, транспорту і зв'язку, добувної промисловості, металургійного виробництва, виробництва металевих виробів, машин і устаткування, транспортних засобів, хімічної продукції, фармацевтичних продуктів, ЖКГ, системи соціальних послуг. На етапі повоєнного відновлення ключовою стане реалізація потенціалу вітчизняного АПК, переробної промисловості, транспорту і логістики, енергетики, фінансової та страхової діяльності,

цифрової економіки, сектора інновацій та розробок, інтелектуальної власності, креативних індустрій, туризму. В основі стратегії зміцнення конкурентоспроможності економіки України — підтримка становлення і розвитку галузей Індустрії 4.0, науки, сектора прикладних НДДКР, високих технологій у межах економіки VI технологічного устрою, смартінфраструктури, ІКТ.

Література:

1. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Васильців В. Г. Характеристики функціональних складових економічної безпеки сектору інформаційно-комунікаційних технологій України. Економічний дискурс. 2017. Вип. 1. С. 161—172.

2. Березівський Я. П. Ідентифікація умов та чинників формування технологічної конкурентоспроможності національної економіки. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2021. Вип. 63. С. 31—35.

3. Штець Т. Ф. Визначення структурно-функціональних компонент сектору цифрової економіки України. Сталій розвиток економіки. 2019. № 2 (43). С. 26—31.

4. Kutsyk P., Lupak R., Kutsyk V., Protsykevych A. State Policy of the Investment Processes Development on the Market of IT Services: Analytical and Strategic Aspects of Implementation in Ukraine. Economic Annals-XXI. 2020. № 182 (3—4). P. 64—76.

5. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Штець Т. Ф. Обґрунтування стратегічних напрямів, цілей та заходів державної політики реалізації потенціалу ІТ-сектору економіки України. Підприємництво і торгівля. 2018. Вип. 23. С. 56—63.

6. Зубко Т. Л. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства галузі зв'язку. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2016. Вип. 3. С. 81—88.

7. Березівський Я. П. Теоретично-методичні положення інституційного забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки: сутність, функції, завдання. Проблеми економіки. 2021. № 3. С. 34—41.

8. Куницька-Іляш М. В. Наукові погляди стосовно структури елементів системи управління фінансовою безпекою галузей економіки. Проблеми економіки. 2021. № 3. С. 147—152.

References:

1. Vasylytsiv, T. G., Lupak, R. L., and Vasylytsiv, V. G. (2017), "Characteristics of functional components of economic security of the information and communication technologies sector of Ukraine", *Ekonomichnyy dyskurs*, vol. 1, pp. 161—172.

2. Berezivskiy, J. P. (2021), "Identification of conditions and factors of formation of technological competitiveness of the national economy", *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 63, pp. 31—35.

3. Shtets, T. F. (2019), "Determination of structural and functional components of the digital economy sector of Ukraine", *Stalyy rozvytok ekonomiky*, vol. 2 (43), pp. 26—31.

4. Kutsyk, P., Lupak, R., Kutsyk, V., and Protsykevych, A. (2020), "State Policy of the Investment Processes

Development on the Market of IT Services: Analytical and Strategic Aspects of Implementation in Ukraine", *Economic Annals-XXI*, no. 182 (3—4), pp. 64—76.

5. Vasylytsiv, T. G., Lupak, R. L., and Shtets, T. F. (2018), "Justification of strategic directions, goals and measures of the state policy of realizing the potential of the IT sector of the Ukrainian economy", *Pidpryyemnytstvo i torhivlya*, vol. 23, pp. 56—63.

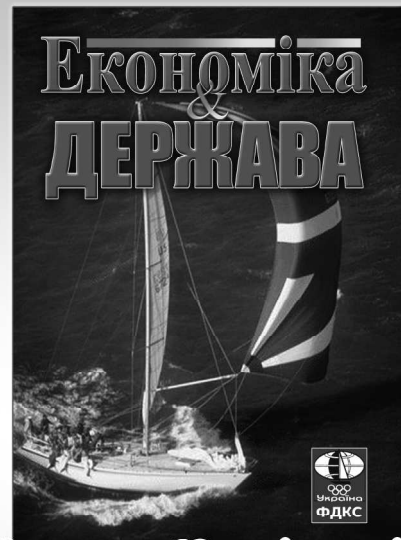
6. Zubko, T. L. (2016). "Assessment of the level of economic security of the telecommunications industry enterprise", *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, vol. 3, pp. 81—88.

7. Berezivskiy, J. P. (2021), "Theoretical and methodological provisions of institutional support of technological competitiveness of the economy: essence, functions, tasks", *Problemy ekonomiky*, vol. 3, pp. 34—41.

8. Kuniyska-Iliash, M. V. (2021), "Scientific views on the structure of the elements of the financial security management system of economic sectors", *Problemy ekonomiky*, vol. 3, pp. 147—152.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2022 р.

**Науково-практичний журнал
«ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»**

Передплатний індекс: 01751

Виходить 12 разів на рік

наукове фахове видання України

З ПИТАНЬ ЕКОНОМІКИ

(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1643

Спеціальності — **051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.**

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73